

# Lektury do egzaminu z literatury powszechnej: od oświecenia do współczesności

## Oświecenie i romantyzm

### Literatura obowiązkowa

- Pierre CORNEILLE: *Cyd*. Przeł. J. A. Morsztyn. Wstęp. J. Kwaśniakowa, Wrocław 1988
- Jean de LA FONTAINE: *Bajki*. Przeł. St. Komar. Wrocław 1951 [BN II 60]
- Jean-Baptiste Poquelin MOLIÈRE: *Mizantrop*. [BN II, 2] lub *Skąpiec*. [BN II, 9] lub *Świętoszek*. Przeł. T. Żeleński-Boy. Kraków 1925. [BN II, 40]
- Daniel DEFOE: *Przypadki Robinsona Cruzoa*. T. 1. Przeł. J. Birkenmajer. T. 2. Przekł. anonim. Oprac. G. Sinko, Warszawa 1983.
- Jonatan SWIFT: *Podróże Guliwera*. Posłowie Maciej Słomczyński, Wrocław 1988.
- VOLTAIRE: *Powiastrki filozoficzne*. Przeł. T. Żeleński-Boy. Warszawa 1985 (tu: *Kandyd* lub *Prostaczek*)
- Horace WALPOLE: *Zameczysko w Otranto*. Przeł. M. Przymanowska. Kraków 1974. [BN II, 202] (wybór, np. *Fingal*, *Pieśń Selmy*)
- Johann Wolfgang GOETHE (1749-1832): *Cierpienia młodego Wertera*. Przeł. L. Staff. Wrocław 1975. [BN II, 22]; *Wybór poezji*. Oprac. Z. Ciechanowska. Wrocław 1963. [BN II, 48] *Faust*. Cz. I. Przeł. E. Konopka. Warszawa 1962.
- Friedrich SCHILLER: *Zbójcy*. Przeł. F. Konopka. Wrocław 1964. Wstęp i obj. O. Dobijanka. [BN II, 30]; *Intryga i miłość*. Przeł. A. M. Swinarski. Oprac. O. Dobijanka-Witczakowa. Wrocław 1976. [BN II, 183]
- Poeci języka angielskiego*. T. 1-3. Warszawa 1969-1974 (tu m.in. William BLAKE, William WORDSWORTH, Samuel Taylor COLERIDGE, Percy Bysshe SHELLEY, John KEATS).
- Walter SCOTT: *Waverley*. Przeł. T. Świdorska. Wstęp i oprac. A. Tretiak. Kraków 1929. [BN II, 56] lub: *Ivanhoe*.
- STENDHAL (1783-1842): *Czerwone i czarne*.
- George Gordon BYRON (1788-1824): *Don Juan*. Przeł. E. Porębowicz. Wstęp J. Żuławski. Warszawa 1959; *Giaur*. [W:] G. BYRON: *Wybór dzieł*. T. 1-3. Oprac. J. Żuławski Warszawa 1986; *Manfred* lub *Kain*. [BN II 54]
- Niemiecka ballada romantyczna*. Oprac. Z. Ciechanowska. Wrocław 1963. [BN II, 142] (tu m.in. Gottfried August BÜRGER: *Lenora*, *Król elfów*, *Uczeń czarnoksiężnika*, *Szczurołap*, *Taniec umarłych*; SCHILLER: *Rękawiczka*, *Pożegnanie Hektora*, *Żurawie Ibika*; Joseph von EICHENDORFF: *Loreley*).
- Wiktor HUGO: *Nędznicy*. Przeł. K. Byczewska. Warszawa 1980
- Manifesty romantyzmu 1790-1830*. *Anglia, Niemcy, Francja*. Oprac. A. Kowalczykowa. Warszawa 1975

### Teksty zalecone:

- Pierre MARIVAUX: *Komedie*. (przynajmniej *Igraszki trafu i miłości*) Przeł. T. Żeleński-Boy. Warszawa.
- Charles MONTESQUIEU: *Listy perskie*. Przeł. T. Żeleński-Boy. Warszawa 1979.
- Antoine François PRÉVOST D'EXILES: *Historia Manon Lescaut i kawalera Grioux*.
- Jean Jacques ROUSSEAU: *Nowa Heloiza*. Przeł. i oprac. E. Rzadkowska, Wrocław 1962. [BN II, 136]
- Jean Jacques ROUSSEAU: *Wyznania*. (wybór) przeł. T. Żeleński-Boy. Oprac. E. Rzadkowska. Wrocław 1983. [BN II, 192]
- Gotthold Ephraim LESSING: *Natan Mędrzec*. Przeł. A. Szczerbowski. Wstęp O. Dobijanka. Wrocław 1963 [BN II, 140]
- Jean RACINE: *Fedra*. [W:] Corneille. Racine: *Tragedie*. Warszawa 1978.

- Laurence STERNE: *Podróż sentymentalna*. Przeł. A. Glinczanka. Oprac. Z. Sinko. Wrocław 1973. [BN II, 174]
- Denis DIDEROT: *Kubuś Fatalista i jego pan*. Przeł. T. Żeleński-Boy. Warszawa 1984.
- Pierre BEAUMARCHAIS: *Wesele Figara*. Przeł. T. Żeleński-Boy. Warszawa 1959; lub: *Cyrulik sewilski*.
- Markiz de SADE: *Niedole cnoty*. Przeł. J. Trznadel i J. Łojek. Łódź 1985; lub: *Justyna czyli nieszczęścia cnoty*.
- James MACPHERSON: *Pieśni Osjana*. Przeł. S. Goszczyński. Oprac. J. Strzetelski. Wrocław 1980.
- Johann Wolfgang GOETHE: *Herman i Dorota*. Przeł. R. Kołaniecki. Wstęp i obj. F. Witczuk. Wrocław 1965. [BN II, 51]
- Aleksander PUSZKIN: *Eugeniusz Oniegin*. Przeł. A. Ważyk. Warszawa 1982.
- François-René CHATEAUBRIAND: *René*. Przeł. T. Żeleński-Boy. Wrocław 1964. [BN II, 148]
- Walter SCOTT: *Rob Roy*. Przedm. A. Tretiak. Przeł. T. Świdorska. Warszawa 1948.
- Wiktor HUGO: *Hernani*. Przeł. K. Wągrowiska. Oprac. L. Łopatyńska. Wrocław 1953. [BN II, 84]
- Heinrich von KLEIST: *Dramaty i nowele*. Wstęp M. Urbanowicz. Wrocław 1969. [BN II, 158]
- Alfred de MUSSET: *Komedie*. (przynajmniej *Nie igra się z miłością* lub *Kaprysy Marianny*) Przeł. T. Żeleński-Boy. Warszawa 1974.
- Michał LERMONTOW: *Bohater naszych czasów*. Przeł. W. Rogowicz. Wstęp W. Jakubowski. Wrocław 1966. [BN II, 175]
- STENDHAL: *Pustelnia parmeńska*. Przeł. T. Żeleński-Boy. Warszawa 1955.

## **Literatura pozytywizmu i symbolizmu**

### **Literatura obowiązkowa**

- Honoré de BALZAC: *Ojciec Goriot*. Przeł. T. Żeleński-Boy; lub: *Stracone złudzenia*. Przeł. T. Żeleński-Boy. Warszawa 1955; lub: *Eugenia Grandet*.
- Nikołaj GOGOL: *Rewizor*. Przeł. J. Tuwim. Wrocław 1966; lub: *Martwe dusze*. Przeł. W. Broniewski. Wstęp i obj. A. Walicki. Wrocław 1956. [BN II, 101]
- Charles BAUDELAIRE: *Kwiaty zła*. Red. J. Brzozowski. Kraków 1990. (wybór)
- Gustave FLAUBERT: *Pani Bovary*. Przeł. A. Micińska. Warszawa 1992.
- Fiodor DOSTOJEWSKI: *Zbrodnia i kara*. Przeł. Cz. Jastrzębiec-Kozłowski. Oprac. J. Smaga. Wrocław 1992. [BN II, 220]; lub *Bracia Karamazow*. Przeł. A. Wat. Oprac. J. Smaga. Wrocław 1995.
- Henryk IBSEN: *Nora*. [W:] Henryk Ibsen: *Wybór dramatów*. T. 1-2. Przeł. J. Frühling i J. Giebułtowicz. Oprac. O. Dobijanka-Witczakowa. Wrocław 1984. [BN II, 210];
- Lew TOŁSTOJ: *Anna Karenina*. Przeł. K. Iłakowiczówna; lub: *Wojna i pokój*. Przeł. A. Stawar lub: *Sonata Kreutzerowska*.
- Mark TWAIN: *Przygody Hucka*.
- Paul VERLAINE: *Wybór poezji*. Oprac. A. Drzewicka. Wrocław 1980. [BN II, 200]
- Oscar WILDE: *Portret Doriana Graya*. Przeł. M. Feldmanowa.
- Joseph CONRAD: *Lord Jim*. Przeł. A. Zagórska. Oprac. Z. Najder. Wrocław 1978. [BN II, 188] (oraz do wyboru: *Jądro ciemności*, *Tajfun*, *Smuga cienia*) BN-II, 198]
- Antoni CZECHOW (do wyboru: *Trzy siostry*, *Wiśniowy sad*, *Wujaszek Wania*); *Opowiadania i opowieści*. [BN II, 223] (wybrać 3 teksty)
- Maurice MAETERLINCK: *Ślepcy*. Przeł. Z. Przesmycki lub: *Wnętrze*. [W:] *Wybór pism dramatycznych*. Wrocław 1994.
- Rudyard KIPLING: *Księga dżungli*.
- Rainer Maria RILKE: *Poezje*. Przeł. M. Jastrun. Kraków 1987.
- Guillaume APOLLINAIRE: *Wybór poezji*. [BN II, 176]
- Symboliści francuscy. (Od Baudelaire'a do Valéry'ego)*. Oprac. M. Jastrun. Wrocław 1965. [BN II, 146]
- Symboliści i akmeiści rosyjscy*. Wybór W. Dąbrowski i in. Warszawa 1971.

### **Teksty zalecone:**

- Hans Christian ANDERSEN: *Baśnie*. Przeł. S. Beylin i J. Iwaszkiewicz.

Charles DICKENS : *Przygody Olivera Twista*. Przeł. A. Gliniczanka. Warszawa 1957.  
 Walt WHITMAN: *Żdźbła trawy. Poezje wybrane*. Opr. J. Żuławski. Warszawa 1966.  
 Iwan TURGIENIEW: *Ojcowie i dzieci*. Przeł. J. Guze lub: *Miesiąc na wsi*.  
 Herman MELVILLE: *Moby Dick czyli Biały wieloryb*. Przeł. B. Zieliński. Warszawa 1961.  
 Fiodor DOSTOJEWSKI: *Idiota; Biesy*. Przeł. T. Zagórski.  
 Maurice MAETERLINCK: *Pelleas i Melisanda*.  
 Artur RIMBAUD: *Poezje*. Warszawa 1969.  
 Emil ZOLA: *Germinal*. Przeł. K. Dolatowski. Oprac. J. Nowakowski. Wrocław 1978. [BN II, 189]  
 lub: *Rougon Macquartowie*.  
 Friedrich NIETZSCHE: *Tako rzecze Zaratustra. Książka dla wszystkich i dla nikogo*. Przeł. W.  
 Berent. Warszawa 1990.  
 Andre GIDE: *Lochy Watykanu*.  
 Joris Karl HUYSMANS: *Na wspan*. Przeł. J. Rogoziński. Warszawa 1976.  
 August STRINDBERG: *Wybór dramatów*. Wybór, przekład i przypisy Z. Łanowski. Wstęp. L. Sokół.  
 Wrocław 1977. [BN II, 185] (Tu: *Panna Julia*, ze wstępem; *Sonata widm* lub *Gra*  
*snów, Do Damaszku*, cz. I).  
 Selma LAGERLÖF: *Gösta Berling*.  
 Knut HAMSUN: *Głód*. Przeł. F. Miranda.  
 Antoni CZECHOW: *Wybór dramatów*. Przeł. N. Gałczyńska. Oprac. R. Śliwowski. Wrocław 1979.  
 [BN Artur Conan DOYLE: *Przygody Sherlocka Holmesa*.  
 Rabindranath TAGORE: *Zbłąkane ptaki oraz inne poezje*. Warszawa 1961.  
 Guy de MAUPASSANT: *Nowele wybrane*. (np. *Powrót, Baryleczka*)  
 Romain ROLLAND: *Jan Krzysztof*.  
 John GALSWORTHY: *Saga rodu Forsyte'ów*.  
 Walerij BRIUSOW: *Poezje wybrane*.  
 Anna ACHMATOWA: *Poezje*.

## Literatura po roku 1918

### Literatura obowiązkowa

Marcel PROUST: *W poszukiwaniu straconego czasu*, t. 1: *W stronę Swanna*.  
 Thomas MANN: *Czarodziejska góra* lub: *Doktor Faustus*;  
 James JOYCE: *Ulisses*.  
 Franz KAFKA: *Proces* lub: *Zamek*.  
 Siergiej JESIENIN: *Poezje*.  
 Federico Garcia LORCA: *Poezje*. Gdańsk 1982. (a także jeden dramat, np. *Dom Bernardy Alba*)  
 Ernest HEMINGWAY: *Komu bije dzwon; Stary człowiek i morze*.  
 Antoine de SAINT-EXUPERY: *Mały księżę*;  
 John STEINBECK: *Grona gniewu* lub *Na wschód od Edenu*  
 George ORWELL: *Rok 1984*.  
 Samuel BECKETT: *Dzieła dramatyczne*. Warszawa 1988. (tu: *Czekając na Godota*);  
 Albert CAMUS: *Dżuma*.  
 Georges BERNANOS: *Pod słońcem szatana* lub: *Pamiętnik wiejskiego proboszcza* lub Sigrid  
 UNDESET: *Krystyna córka Lavransa*.  
 John Ronald Reuel TOLKIEN, *Władca pierścienia*  
 Julio CORTASÁR: *Gra w klasy*,  
 Jerome David SALINGER: *Buszujący w zbożu*.  
 Umberto ECO: *Imię Róży*.  
 Aleksander SOŁŻENICYN: *Archipelag Gułag* (fragmenty).  
*Współczesny dramat amerykański*. T. 1-3. Warszawa 1967. Tu:  
 E. O'NEILL: *Zmierzch długiego dnia*;  
 lub T. WILDER: *Nasze miasto*)  
 lub T. WILLIAMS: *Szklana menażeria*;  
 Nathalie SARRAUTE, *Portret nieznajomego*

Agatha CHRISTIE, *Zabójstwo Rogera Ackroyda*  
John Maxwell COETZEE, *Hańba*  
Jurij ANDRUCHOWYCZ, *Moscoviada*

### **Teksty zalecane:**

Luigi PIRANDELLO: *Dramaty*. (jeden do wyboru, poleca się 6 postaci scenicznych w poszukiwaniu  
Bjørnstjerne BJÖRNSON: *Dziewczę ze słonecznego wzgórza* lub: *Marsz weselny*.  
Knut HAMSUN: *Błogosławieństwo ziemi; Włóczęgi; Na zarośniętej ścieżce*.  
Jean GIRAUDOUX: *Teatr*. Warszawa 1957. (tu jeden z dramatów, np. *Elektra, Amfitrion 38*)  
Thomas Stearns ELIOT: *Wybór poezji*. [BN II, 230] (tu: *Ziemia jałowa*); *Mord w katedrze* lub: *Zjazd rodzinny*.  
Osip MANDELSZTAM: *Poezje*. (wybór)  
Pär LAGERKVIST: *Barabas*.  
Paul ELUARD: *Wiersze*.  
William FAULKNER: *Absalomie, Absalomie* lub: *Sartoris* lub: *Światłość w sierpniu*.  
Gilbert Keith CHESTERTON: *Św. Tomasz z Akwinu*.  
Martin BUBER: *Opowieści chasydów*.  
Jaroslav HAŠEK: *Przygody dobrego wojaka Szwejka*.  
Sinclair LEWIS: *Babbitt*.  
Antonin ARTAUD: *Teatr i jego sobowtór*.  
John DOS PASSOS: *Manhattan Transfer*.  
Gottfried BENN: *Poezje wybrane*. Warszawa 1982 lub inne wyd.  
Karel ČAPEK: *Fabryka absolutu*.  
Herman HESSE: *Gra szklanych paciorków* lub: *Wilk stepowy*.  
Francois MAURIAC: *Pustynia miłości* lub: *Kłębowisko żmij*.  
Malcolm LOWRY: *Pod wulkanem*.  
Michał Bułhakow: *Mistrz i Małgorzata*. Wrocław 1990. [BN II, 229]  
Ezra POUND: *Poezje wybrane*. Warszawa 1989.  
Boris PASTERNAK: *Doktor Żywago*.  
John Ronald Reuel TOLKIEN: *Władca pierścieni*.  
Władimir MAJAKOWSKI: *Poezje*.  
Andre MALRAUX: *Dola człowieka*.  
Bertold BRECHT: *Dramaty*. [BN II, 184] (np. *Matka Courage i jej dzieci* lub *Opera za 3 grosze*)  
Jorge Luis BORGES: *Opowiadania*.  
Alejo CARPENTIER: *Podróż do źródeł czasu*.  
Josif BRRODSKI: *82 wiersze i poematy*. Kraków 1989 lub inny wybór poezji;  
Mario Vargas Llosa *Rozmowa w „Katedrze”*.  
Graham GREENE: *Sedno sprawy* lub: *Moc i chwała*.  
Erich Maria REMARQUE: *Na zachodzie bez zmian* lub: *Łuk triumfalny*.  
Isaac Bashevis SINGER: *Sztukmistrz z Lublina*. Warszawa 1983.  
Friedrich DÜRENMATT: *Teatr*. Warszawa 1972 (jeden tekst do wyboru, np. *Wizyta starszej pani*)  
Kobo ABE: *Kobieta z wydm*.  
William GOLDING: *Władca much*.  
Eugene IONESCO: *Teatr (Krzesła lub Lekcja)*  
Bohumil HRABAL: *Bar świat*.  
Heinrich BÖLL: *Utracona cześć Katarzyny Blum*.  
Jean Paul SARTRE: *Dramaty*. (przynajmniej *Przy drzwiach zamkniętych; Ladacznica z zasadami*)  
Alberto MORAVIA: *Pogarda*.  
Gilbert Keith Chesterton: *Przygody ks. Browna* lub *Człowiek, który był Czwartkiem*.  
Gabriel Garcia MARQUEZ: *Sto lat samotności*, Warszawa 1975 lub inne wydanie.  
Günter GRASS: *Błaszany bębenek*,

**Uwaga:** Przygotowując się do egzaminu warto wykorzystać dostępne opracowania i wstępy naprowadzające na głębsze poznanie wartości wskazanych utworów i ich roli w formowaniu współczesnej kultury literackiej.

**TEZY** do egzaminu:

- Oświeceniowy dydaktyzm.
  - Literatura „podróżnicza” a oświeceniowa wizja świata.
  - Oświeceniowa wizja człowieka w zderzeniu cywilizacji z naturą.
  - Powieść gotycka
  - Werteryzm.
  - Romantyzm a powieść historyczna.
  - Cechy poezji romantycznej.
  - Romantyczny konflikt pomiędzy jednostką a społeczeństwem.
  - Cechy powieści pozytywistycznej.
  - Pozytywistyczny realizm.
  - Literatura naturalistyczna.
  - Symbolizm w literaturze.
  - Problematyka moralna w dziewiętnastowiecznej literaturze.
  - Zagadnienia społeczne w dziewiętnastowiecznej literaturze rosyjskiej.
  - Ameryka szuka swojej tożsamości.
  - Bohaterowie romantyczni w dramacie.
  - Technika strumienia świadomości.
  - Awangardowe eksperymenty w poezji.
  - Awangardowe eksperymenty w prozie.
  - Powieść nurtu pesymistycznego.
  - Odrodzenie katolickie.
  - Pacyfizm w literaturze.
  - Totalitaryzm a literatura.
  - Powieść psychologiczna.
  - Egzystencjalizm.
  - Teatr absurdu.
  - Realizm magiczny.
  - Postmodernizm.
  - Fantasy.
  - Literatura popularna, w tym powieść sensacyjna i kryminalna.
  - Antypowieść (nowa powieść, nouveau roman)
  - Postkolonializm.
1. **Wskazówka:** Każdy z podanych problemów należy omówić **na konkretnym przykładzie** odpowiednio dobranego **utworu literackiego**.
  2. **Przebieg egzaminu:** Student przedstawia **jedno wybrane** przez siebie zagadnienie, **drugie losuje**.